

Plenum

Måndag 15.12.2025 kl. 12.00

8. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av apoteksekonomin och om genomförande av läkemedelsbesparingar

Regeringens proposition RP 111/2025 rd

Utskottets betänkande ShUB 30/2025 rd

Andra behandlingen

Andre vice talman Tarja Filatov: Ärende 8 på dagordningen presenteras för andra behandling. Innehållet har godkänts i första behandlingen och lagförslagen kan nu antas eller förkastas. — Debatten börjar. Ledamot Mattila, varsågod.

Debatt

19.12 **Hanna-Leena Mattila kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys apteekki-järjestelmän muuttamiseksi on vakava uhka koko maan kattavalle apteekkiverkostolle. Erityisesti se on uhka maaseudun ihmisille. Jos harvaan asutun alueen kunnan ainoa apteekki joutuu sulkemaan ovensa, seuraavaan apteekkiin voi olla matkaa useita kymmeniä kilometrejä. Omassa maakunnassani Pohjois-Pohjanmaalla tulee olemaan lopettamisvaarassa yhdeksän apteekkia. Miten ikääntyvä ihminen, jolla ei ole autoa tai toimivaa joukko-liikennettä, pääsee hakemaan elintärkeitä lääkkeitä?

Keskusta vastustaa lääketaksaleikkausta ja esitettyä apteekkiveromallia juuri tästä syys-tä. Hallitus perussuomalaiset mukaan lukien lupasi turvata maanlaajuisen apteekkiverkos-ton. Nyt nuo lupaukset on petetty. Esitys suosii suuria apteekkejä ja kaupunkikeskuksia mutta sysää pienet apteekit ja sivuapteekit ahdinkoon. Vaikeuksia ei ole arvioitu riittä-västi, ja riskit kaatuvat niille, joilla on vähiten mahdollisuuksia sopeutua.

Perussuomalaisten on turha esittää silmänväntelytemppuja ja yrittää siirtää huomiota muualle. Todellisuudessa he ovat mukana heikentämässä juuri niitä palveluja, joita he vie-lä vaalien alla lupasivat puolustaa. Maaseudun ihmiset unohtuvat, kun säästöjä haetaan no-peilla ja harkitsemattomilla leikkauksilla.

Apteekit eivät ole vain lääkkeiden jakelupisteitä, ne ovat monin paikoin viimeisiä terve-ydenhuollon lähipalveluja. Niissä saa neuvontaa, turvaa ja inhimillistä kohtaamista. Itse-hoitolääkkeiden myynnin vapauttaminen kauppoihin ei korvaa tätä vaan päinvastoin hei-kentää apteekkien taloutta ja kiihdyttää verkoston harvenemista.

Keskusta esittää vaihtoehdon: kohtuullistetaan lääketaksaleikkausta, nostetaan apteek-kiveron nollaraja 300 000 euroon ja varmistetaan oikeudenmukainen progressio, joka to-della tukee pieniä apteekkejä. Näin turvataan palvelut koko Suomessa, ei vain siellä, missä markkinat muutenkin toimivat.

Arvoisa puhemies! Maaseudun ihmiset tarvitsevat apteekkia lähelle, eivät lisää lähipal-velujen romuttamista, kuten tämän hallituksen aikana on tapahtunut. Toivon, että eduskun-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

ta vielä ymmärtää, mistä tässä todella on kysymys: ihmisten terveydestä, arjesta ja yhdenvertaisesta Suomesta.

Edellä olevan perusteella esitämme, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään vastalauseen kaksi lausumaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laine-Nousimaa.

19.15 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys apteekkisäätelyn muuttamisesta on ongelmallinen sekä perustuslaillisesta että sisällöllisestä näkökulmasta. Kyse ei ole pienestä teknisestä muutoksesta vaan esityksestä, jolla on laajoja ja osin peruuttamattomia vaikutuksia lääkkeiden saatavuuteen, apteekkiverkoston kestävyYTEEN ja ihmisten yhdenvertaisuuteen.

Perustuslakivaliokunta edellytti selkeästi, että sääntelyä on muutettava niin, että apteekkitoiminta säilyy kannattavana myös niissä apteekeissa, joihin esitys kohdistuu kaikkein raskaimmin. Tämä ei ole mielipidekysymys vaan perustuslaillinen vaatimus, joka liittyy omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen. Sosiaali- ja terveysministeriön vastineessa esitetty apteekkiveron nollarajan nosto ei asiantuntijakuulemisten perusteella täytä tätä vaatimusta. Useat asiantuntijat ovat todenneet, että kyse on edelleen merkittävästä leikkauksesta, joka vaarantaa apteekkien toimintaedellytyksiä ja koko maan laajuisen apteekkiverkoston. Erityisen huolestuttavaa on se, että esitys vietiin eteenpäin ilman uutta perustuslakivaliokunnan arviota, vaikka asiantuntijakuulemisten perusteella perustuslainmukaisuus jäi aidosti epäselväksi. Eduskunnan työjärjestys on tältä osin yksiselitteinen. Jos perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä, asia on vietävä perustuslakivaliokuntaan. Nyt näin ei tehty. Tämä on vakava menettelyllinen puute.

Arvoisa rouva puhemies! Myös taloudellisten vaikutusten arviointi on heikko ja epävarma. Hallituksen omatkin arviot tunnustavat epävarmuudet, ja asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet laskelmien realistisuuden. On merkittävää, että jo nyt tappiollisten ja matalakatteisten apteekkien määrä on suuri ja esitys kasvattaa tätä joukkoa entisestään. Pienillä apteekeilla sopeutusvara on käytännössä jo käytetty. Se tarkoittaa henkilöstövähennyksiä, aukioloaikojen supistamista tai pahimmillaan apteekin sulkemista. Näillä päätöksillä on suora vaikutus lääkkeiden saatavuuteen ja potilasturvallisuuteen erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Apteekki ei ole vain liiketoimintaa. Monella paikkakunnalla se on ainoa terveydenhuollon palvelupiste. Apteekkiverkosto on myös osa huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta. Näitä näkökulmia ei ole esityksessä arvioitu riittävästi. Samalla hallitus esittää lääketaksan leikkausta ja itsehoitolääkkeiden myynnin laajentamista tavalla, joka useiden asiantuntijoiden mukaan heikentää lääkeneuvontaa, lääketurvallisuutta ja rationaalista lääkehoitoa.

Arvoisa rouva puhemies! Kokonaisuutena esitys on huonosti valmisteltu, perustuslaillisesti epävarma ja riskialtis, säästöjä haetaan väärästä paikasta ihmisten terveyden ja peruspalveluiden kustannuksella. Esitän SDP:n ja vasemmistoliiton yhteisen vastalauseen 1 mukaisesti, että hallituksen lakiehdotukset hylätään, ja samalla esitän vastalauseen 1 mukaisesti neljää lausumaa hyväksyttäväksi. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

19.19 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä siitä, että tämä lakiehdotus hylätään, ja kannatan myöskin noita vastalauseen 1 lausumia.

Tämä apteekkiasiahan on hankala asia, tosi vaikea ja monimutkainen asia, ja minun täytyy sanoa, että en tästä prosessista anna kiitosta hallitukselle, miten tätä käsiteltiin. Tämä oli meillä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja myöskin perustuslakivaliokunnassa, ja edelleenkin sitten kun tämä tuli sinne sotevaliokuntaan PeVin huomautuksilla ja pyydettiin sotevaliokunnasta sitten arvioita, että joko STM:ssä tehdyn vastineen muutokset vastaavat niitä perustuslakivaliokunnan vaatimuksia, siitä ei täyttä varmuutta saatu, että näin olisi, joten itse edelleen olen pikkuisen epävarma siitä, onko tämä esitys nykyisessä muodossaan vaikutuksiltaan perustuslain kannalta hyväksyttävä.

Tämä esitys on muutenkin, oli se sitten perustuslain kannalta niin tai näin, huono joka tapauksessa, sillä tässä nimenomaisesti nyt Fimeankin arvion mukaan on yli 130 apteekkia sulkemisuhan alla. Meillä on tällä hetkellä Suomessa sosiaali- ja terveysministeriöltä saadun selvityksen mukaan yhteensä 833 apteekkitoimipistettä, ja todella on arvioitu, että tämä apteekkiverkko tulee harvenemaan merkittävästi. Erityisesti tämä tulee iskemään pieniin apteekkeihin ja haja-asutusseudun apteekkeihin pienillä paikkakunnilla, mikä tarkoittaa tietysti asiakkaiden kannalta heikkeneviä palveluja. Jos olen ymmärtänyt oikein, niin apteekkien on kuitenkin ajateltu olevan tällainen tulevaisuuden sosiaali- ja terveydenhuollon yksi mahdollinen lisäpalvelu, ja tässä nyt hallitus sitä mielestäni heikentää huomattavasti.

Eli näillä perusteilla, kuten jo totesin, kannatan edustaja Laine-Nousimaata.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Tässä juuri huomattiin, että edellisessä, ennen Pekosta olleessa puheenvuorossa esitettiin vastalauseeseen 1 viitaten neljä lausumaehdotusta. Tässä vastalauseessa on viisi lausumaehdotusta, eli toivoisin, että joku täsmentäisi, mitä lausumaehdotuksia kannatetaan ja mikä lausumaehdotus jätetään pois, jos mahdollisesti joku jätetään pois. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

19.22 Markku Siponen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Mattilan puheenvuorossa sanottiin jotenkin näin, että toivottavasti vielä eduskunta ymmärtää. Valitettavasti nyt näyttää siltä, että aika alkaa loppua kesken. Viimeistä kertaa ollaan nyt tästä asiasta keskustelemassa, ja ehkä sen verran lisään tuohon edustaja Mattilan puheenvuoroon, kun hän puhui maaseudun apteekeista, että tässähän ei todellakaan ole kyse pelkästään maaseudun apteekeista. Kaikki, jotka ovat asiaa olleet käsittelemässä tuolla valiokunnissa, talousvaliokunnassa, sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, tietävät hyvin, ja toivottavasti muutkin jo tietävät, että nämä vaikutukset kohdistuvat sinne kaupunkien lähiöihin, taajamiin, liitoskuntiin, myöskin toki sinne maaseudun pieniin kuntiin. Mutta todellakin kyse on koko Suomen asiasta.

Mitä tulee näihin valiokuntakäsittelyihin, olen siinä täsmälleen samaa mieltä. Sen verran täytyy sanoa ja antaa kiitosta myöskin hallituspuolueille, että onhan tämä esitys matkan varrella parantunut. Onhan tämä parantunut, jos lähdetään liikkeelle sieltä ensimmäisestä lausuntokierroksella olleesta versiosta. Ja sitten voi sanoa, että, kiitos perustuslakivaliokunnan, vielä viime vaiheessa saatiin siihen pientä parannusta. Mutta se, mikä jäi henkilökohtaisesti todella harmittamaan, on se, että kun selkeästi jäi se epävarmuus, mahdollinen epäselvyys, siihen esityksen perustustaillisuuteen, niin miksi sitä esitystä ei voitu

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

siellä perustuslakivaliokunnassa uudelleen käyttää? Asiantuntijat äänin 2—1 valiokunnassa, plus siinä oli vielä muita professoreita, olivat sitä mieltä, että se ehdottomasti kannattaisi käyttää perustuslakivaliokunnassa, mutta siitä huolimatta haluttiin, voi sanoa, juntata se läpi tänne saliin. Oliko sitten syynä kiire vai mikä, mutta joka tapauksessa nyt ollaan siinä tilanteessa, että edelleen tämä epäselvyys tähän jäi.

Arvoisa rouva puhemies! Kyselytunnilla ja joissakin muissakin yhteyksissä on tuotu esille, kun me keskustalaiset ollaan nostettu huoli näistä kannattamattomista apteekkeista — kuinka paljon niitä jatkossa on enemmän, myöskin niitä tappiollisia — että keskusta pelottelee. No, jos tässä joku pelottelee, niin kyllä se on Fimea, joka on nämä luvut tuonut esille, sen noin sata apteekkia jatkossa kannattamattomia. Tuolla omassa kotimaakunnassanikin Pohjois-Savossa 8—10 apteekkia ehkä suunnilleen olisi, jotka menevät tämän rajan alapuolelle, ja kaikista muistakin maakunnista niitä löytyy enemmän ja vähemmän.

Ja keihin se sitten todella eniten iskee? Niihin ikäihmisiin, paljon lääkkeitä käyttäviin, joilla se matka sitten mahdollisesti sinne apteekkipalveluihin jatkuu. Hieman olen myöskin pahoillani siitä, että varsinkin tuolla julkisessa keskustelussa sitä apteekkihenkilökunnan ammattitaitoa ollaan ehkä hieman arvioitu niin, että sillä ei ole merkitystä tai sitä ei käytetä, mutta niillä kokemuksilla, mitä itselläni on ja mitä viestejä olen saanut, kyllä siellä apteekkihenkilökunta monta kertaa pystyy matkan varrella vielä niihin lääkevalintoihin ja muihin vaikuttamaan, ja ennen kaikkea se, mihinkä he pystyvät reagoimaan, on se eri lääkkeitten yhteisvaikutus, mitä siellä on taustalla lääkkeitä ja siihen sitten lisätty.

Ja tietenkin tähän liittyy myöskin tämä huoli näitten itsehoitolääkkeitten siirtämisestä kauppoihin. Miten tämä neuvonta siellä sitten toteutetaan? Ja aika vähälle huomiolle on jäänyt myöskin se, että tämä itsehoitolääkkeitten siirtäminen kauppoihin vähentää siis valtion tuloja, vähentää valtion verotuloja merkittävästi. Tästä syystä myöskin johtuu osittain se, miksi keskustan vaihtoehto esimerkiksi on pystytty laskemaan tasapainoon tämän osalta hyvin pitkälle, koska siinä on huomioitu myöskin tämä, että valtion verotulokertymä ei vähene sen enempää näiden itsehoitolääkkeitten osalta kuin myöskään sen valtion verotuksen osalta.

Arvoisa rouva puhemies! En halua siihen viime viikkoon muuten enää kovin paljon palata. En tiennyt itse siitä, kun täällä tätä apteekkilakia viime viikolla käsiteltiin, että samaan aikaan olivat kävelylenkkeilyt menossa tuolla salin ulkopuolella. Eihän siinä mitään, mutta herää vain kysymys, että eivätkö nämä edustajat olisi voineet tulla tänne saliin puhumaan ja kuuntelemaan tätä keskustelua, jos tämän apteekkilakiesityksen aikana täällä talossa ollaan oltu lenkkeilemässä? Tuossa meidän maakuntalehdessä oli ainakin tähän liittyen yksi yleisönosastokirjoituskin, jossa tämä asia nostettiin esille. Minulla ei ollut siitä tietoa, mutta hieman hämmästelen, että jos täällä on kymmeniä kansanedustajia ollut paikalla, niin eikö olisi samalla voinut tulla tänne saliin kuuntelemaan keskustelua tai käyttää puheenvuoroja apteekkeihin liittyen. Mutta se siitä.

Arvoisa rouva puhemies! Toin jo tämän esityksen käsittelystä esille tämän perustuslakivaliokunnan kannan, millä sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnassa sitten esitystä muutettiin, ja ihmetykseni siitä, miksi tätä ei enää palautettu uudelleen näistä asiantuntijoiden lausumista huolimatta. Ehkä, arvoisa rouva puhemies, lopetan tässä kohtaa siihen, että tällä viikolla asiasta loppujen lopuksi äänestetään, ja tietenkin sitten viime kädessä päättäjät kantavat vastuun ja nähdään sitten se, mikä merkitys tällä todellisuudessa apteekkiverkkoon Suomessa on. Mutta huoli on kova. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Berg.

19.29 Kim Berg sd: Arvoisa puhemies! Tämän esityksen käsittely sosiaali- ja terveysvaliokunnassa on ollut poikkeuksellinen vyyhti, eikä tätä kyllä olisi pitänyt päästää tässä muodossa valiokunnasta eteenpäin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa kyseenalaistettiin laajasti hallituksen esityksen vaikutusarviointia ja taloudellisia laskelmia, jotka voivat johtaa ennakoimattomiin muutoksiin apteekkialalla. Koska apteekit ovat osa terveydenhuoltojärjestelmäämme ja huoltovarmuusketjua, olisi tärkeää arvioida vaikutuksia mahdollisimman perusteellisesti ja välttää sellaisia muutoksia, joiden vaikutuksia ei tiedetä tai jotka ovat epätoivottuja.

Esityksessä on myös edelleen perustuslaillisia ongelmia omaisuudensuojassa ja elinkeinovapaudessa. Tämän takia nykyinen versio, jossa niin sanotun apteekkiveron nollarajaa on korotettu 200 000 eurosta 250 000 euroon, olisi pitänyt käyttää vielä perustuslakivaliokunnassa uudelleen arvioitavana. Menettely olisi ollut myös eduskunnan työjärjestyksen mukainen. Valiokunta kuitenkin päätyi hallituspuolueiden äänin viemään esityksen eteenpäin muutettuna ilman perustuslakivaliokunnan uutta arviota.

Arvoisa puhemies! Esitys sisältää tosiaan edelleen riskin maanlaajuiselle apteekkiverkostolle ja huoltovarmuudelle. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan. Tämä vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluihin. Jokainen varmasti ymmärtää, miksi maanlaajuinen apteekkiverkosto on tärkeä. Se, että apteekkeja on kattavasti ympäri Suomen, on kiinteä osa toimivaa terveydenhuoltoa ja lääkkeiden saavutettavuutta. Apteekeilla on varastointivelvoite, eli niiden täytyy huolehtia lääkkeiden alueellisesta huoltovarmuudesta.

Fimean mukaan pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että valtio joutuu erilaisin tukitoimin turvaamaan apteekkipalveluita osassa maata. Kattava apteekkiverkosto on merkityksellinen myös vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Ihmisten olisi myös tärkeää saada kohtuullisen välimatkan päässä neuvontaa lääkkeiden turvallisesta ja käyttötarkeitukseen sopivasta käytöstä. Farmaseuttien antama neuvonta voi myös edistää hoitoon hakeutumista, jolloin vaivat eivät pääse pitkittymään ja hoitaminen on halvempaa. Monella harvaan asuttujen seutujen paikkakunnalla apteekki on ainoa terveydenhuollon toimipiste, mikä korostaa niiden merkitystä ja puoltaa niiden toimintamahdollisuuksien varmistamista.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen seurauksena tappiollisten apteekkien määrä tulisi kasvamaan. Suomessa on nykyisin 833 apteekkitoimipistettä, joista Fimean viimeisimpien tietojen mukaan 19 on tappiollista. Alkuperäisen esityksen seurauksena tappiollisten apteekkien määrä olisi kasvanut 26 uudella apteekilla, joiden tulos olisi ollut alle nolla euroa. Hallituksen esityksen muutosten seurauksena, joissa veromallin nollarajaa nostetaan, tappiollisten apteekkien määrä kasvaisi edelleen 20:llä.

Tappiollisten apteekkien määrän lisääntymisen ohella tarkastelun olisi pitänyt sisältää myös ne apteekit, jotka jo tällä hetkellä ovat tappiollisia, sekä ne liikutulokseltaan pienimmät apteekit, joiden tulos on nollan ja 100 000 euron välillä. Tällöin apteekkarille ei käytännössä jää maksettavaksi palkkaa itselleen. Esitetyt muutokset lisäävät tällaisten apteekkien määrää 19 apteekilla aiemman 70 apteekin päälle. Yhteensä tappiollisia, liikutulokseltaan pienimpiä apteekkeja on siis 134 apteekkia — tai 93 apteekkia, jos muu kuin varsinaisen apteekkitoiminta huomioidaan. Apteekin on vaikea sopeuttaa toimintaansa, koska toiminta on tiukasti säänneltyä ja edelliset apteekkeihin suunnatut leikkaukset ovat jo käytän-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

nössä kuluttaneet sopeutusvaran. Etenkin pienimmillä apteekeilla ainoat vaihtoehdot vaikuttavat lääkkeiden saavutettavuuteen, sillä niitä ovat henkilöstön vähentäminen, aukioloaikojen supistaminen tai sijainnin vaihtaminen.

Arvoisa puhemies! Apteekkien toimintaedellytyksiin kohdistuvien vaikutusten lisäksi hallituksen esitys sisältää myös muita muutoksia, jotka vaikuttavat lääkkeisiin ja niiden ostamiseen. Esityksessä alennetaan lääketaksaa, jonka on arvioitu parantavan asiakkaiden asemaa hintojen laskun myötä. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa reseptilääkkeiden lääketaksan leikkausta kuitenkin vastustettiin, koska se heikentäisi myynnistä saatavaa katetta entisestään ja johtaisi apteekkipalvelujen laadun, määrän ja saavutettavuuden heikkenemiseen. Ruotsissa apteekkiuudistuksen seuraukset eivät ole olleet asiakkaiden kannalta parhaat mahdolliset, sillä lääkkeiden saatavuus on heikentynyt ja asiakkaat joutuvat tekemään useita käyntejä, koska heidän tarvitsemiaan lääkkeitä ei ole saatavilla.

Lisäksi hallituksen esityksessä laajennetaan itsehoitolääkkeiden myyntikanavia. Emme kannata tätä, koska itsehoitolääkkeiden myynti muualta kuin apteekista voi lisätä niiden käyttöä ja mahdollisia lääkehaittoja, mikä puolestaan lisää kuormitusta terveyspalveluille. Myös ympäristökuorma voi kasvaa itsehoitolääkkeiden myynnin kasvun seurauksena. Suomessa käytetään jo toiseksi eniten itsehoitolääkkeitä Euroopassa, joten niiden saatavuus ei ole selkeästikään ongelma. Myyntikanavan laajentaminen ei siis toisi asiakkaille hyötyä mutta lisäisi sen sijaan haittoja sekä yksilöille että koko yhteiskunnalle.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

19.36 Minna Reijonen ps: Arvoisa puhemies! Apteekit ovat äärettömän tärkeitä. Ne ovat sitä lähipalvelua jokaiselle, ja ne ovat semmoisia matalan kynnyksen palveluita. Sinne on helppo mennä kysymään ihan milloin mistäkin asiasta. Ne ovat helposti saavutettavia, ja siellä saa monenlaista neuvontaa, jopa muihinkin asioihin kuin apteekkiasioihin.

Ollaan nyt käsittelemässä apteekkiuudistusta, ja sillä on isoja vaikutuksia. Varmaa on valitettavasti se, että apteekkien määrä vähenee. Se on surullista. Epäselvää on se, minkä verran apteekkien määrä vähenee: onko se yksittäisiä, onko se kymmeniä vai onko se jopa yli sata apteekkia?

Apteekkien merkitys on korostunut soteuudistuksen myötä. Soteuudistuksen myötä, joka oli epäonnistunut, tosiaan apteekkien olemassaolon merkitys on korostunut. Niitä on tarvittu enemmän, ja jatkossa varmasti tarvitaan vieläkin enemmän. Siellä saa tosiaan ilmaista neuvontaa.

Nyt on ollut vähän muotina viedä lääkkeitä kaappoihin. Henkilökohtaisesti en pidä siitä yhtään. Farmasia-alan koulutuksen saaneena pidän hirveän tärkeänä lääkeneuvontaa. Täällä on jo pitkän aikaa puhuttu, että lääkkeet tulisivat kaappoihin. Esimerkiksi Helsingin Sanomat kirjoitti asiasta, taisi olla vuosi 2019, edellisten vaalien aikaan. Eniten lääkkeitten myyntiä kaupoissa halusi kokoomus, ja seuraavaksi eniten sitä tahtoi keskusta. Ne, jotka sanoivat silloin ”ei”, olivat sosiaalidemokraatit, perussuomalaiset, vihreät, vasemmisto, RKP ja KD. Heillä oli jyrkkä ”ei”. [Suna Kymäläinen: Mitä nyt sitten tapahtuu?]

Ruotsissa lääkkeitä on vapautettu, muun muassa särkylääkkeitä, mutta kun siellä on tullut ongelmia, on tullut myrkytyksiä tai yliannostuksia, niin niitä on palautettu takaisin apteekkimyyntiin. Toki hallituksessa aina tehdään kompromisseja, mutta tämä apteekkiasia on minulle henkilökohtaisesti tärkeä.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

Nyt onneksi tässä kuitenkin on hyviä asioita. Varmasti osa olisi halunnut enemmänkin vapauttaa lääkkeitä. Nyt tällä hetkellä kävi niin, että ollaan vapauttamassa närästyslääkettä, ummetuslääkettä ja silmätippoja tuonne kauppojen puolelle.

Valiokuntakäsittelyssä kuitenkin tapahtui muutoksia, apteekkiin nähden ihan myönteisiä muutoksia. Tuli tämmöisiä veronparannusjuttuja. Myyntikatteen alarajaksi oli ehdotettu 200 000:ta, ja nyt se on 250 000. Apteekkiloutta myös seurataan ja palveluvalikoimaa seurataan. Apteekkilupia sujuvoitetaan, ja se on ihan järkevää. Apteekissa on paljon semmoista turhaa byrokratiaa, ja on hyvä, että sitä poistellaan.

Henkilökohtaisesti en tykkää tästä uudistuksesta ollenkaan. Uskon, että tämä ei tule onnistumaan, mutta toivon lämpimästi, että olen väärässä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen poissa. — Edustaja Kymäläinen.

19.40 Suna Kymäläinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy sanoa, kun kuuntelin äsken edustaja Reijosen puheenvuoroa, että siinä oli kyllä asiantunteva ammattilainen kertomassa täysin samaa, mitä muut asiantuntijat ovat valiokunnassa kertoneet tästä uudistuksesta. Siksi on käsittämätöntä, että hallitus runnoo vielä tässä viimeisellä viikolla tätäkin esitystä eteenpäin, varsinkin kun tuon perustuslaillisuudesta ei ole valiokunnassa täyttä selvyyttä.

Uutisoinnissa on esitetty, että valiokunta olisi korjannut perustuslakivaliokunnan esiin nostamaa ongelmaa nostamalla apteekkiveron alarajaa hallituksen alkuperäiseen verrattuna. Käytännössä sosiaali- ja terveysvaliokunnan muutos ei kuitenkaan poista ongelmaa. Valiokunta pyysi ministeriön esityksestä lausunnot kolmelta valtiosääntöoikeuden asiantuntijalta, joita perustuslakivaliokunta kuuli omaa lausuntoaan valmistaessaan. Kuultavien näkemykset jakautuivat siten, että kaksi heistä, professorit Ojanen ja Mutanen, pitivät esitystä nykyisessä muodossaan vaikutuksiltaan perustuslain kannalta hyväksyttävänä, mikäli sosiaali- ja terveysministeriön esittämät vaikutusarviot pitävät paikkansa. Yksi, professori Viljanen, katsoi, ettei esitys edelleenkään täytä perustuslain vaatimuksia ja se tulisi saattaa muutetussa muodossaan perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Näitä kannanottoja arvioitaessa on huomioitava, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan kuulemat kaikki viisi asiantuntijaa, muun muassa professorit Ossa ja Hämeen-Anttila, sekä alan toimijat ovat järjestään vahvasti kyseenalaistaneet ne sosiaali- ja terveysministeriön vaikutusarviot, joihin Ojanen ja Mutanen ovat perustaneet kantansa.

Merkityksellistä on myös se, että perustuslakivaliokunta perusti oman alkuperäistä esitystä koskevan kannanottonsa merkittäviltä osin nyt kriittisimpiä näkemyksiä esittäneen professori Viljasen kannanottoihin. Valiokunta päätyi kuitenkin äänestyspäätöksellä kannattamaan hallituksen esitystä sosiaali- ja terveysministeriön vastineen pohjalta muutettuna — pyytämättä siitä uudelleen perustuslakivaliokunnan lausuntoa, vaikka eduskunnan työjärjestys sitä olisi tässä tapauksessa edellyttänyt, sillä perustuslakiasiantuntijoiden lausuntojen perusteella asian perustuslainmukaisuudesta on epäselvyyttä.

Täytyy sanoa, että olen erittäin huolissani siitä, mitä tällä vaalikaudella tämän oikeistohallituksen aikana tapahtuu jopa täällä meillä eduskunnassa valiokunnissa. Hyvän lainsäädännön perälahtana on pidetty asiallista, perustuslain varmistavaa valmistelua valiokunnissa. On mielestäni käsittämätöntä, että valiokunta päätyy äänestämään hallituksen ylivoimalla silloin, kun asiantuntijat ovat kyseenalaistaneet perustuslainmukaisuuden. Tämä on todella pelottava suunta oikeusvaltiossa, jos näin ruvetaan toimimaan kaikkien lainvalmis-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

teluiden osalta. Se, että valiokunta äänestää perustuslakivaliokuntaan lähettämisestä, on ennakkotapaus, ja valitettavasti olen niin monta kertaa nähnyt, että ennakoista valitettavasti tuntuu tulevan herkästi tapa seuraavassa.

Mielestäni sosiaali- ja terveysvaliokunnalla ei ole toimivaltaa ratkaista kysymystä esityksen perustuslainmukaisuudesta. Tästä huolimatta nyt äänestyspäätöksellä hallituksen sosiaali- ja terveysvaliokunnan jäsenet ottivat vastuun itselleen, jos tämä esitys tulee osoittamaan, että apteekkeja kaatuu huomattavasti enemmän kuin ministeri on arvioinut tai sosiaali- ja terveysvaliokunta on omaan lausuntoonsa kirjoittanut, jos tapahtuu se, mitä esimerkiksi Fimea on esittänyt tai mistä apteekkarit itse ovat huolissaan.

Etenkään pienillä apteekkeilla ei ole enää lähtökohtaisesti keinoja sopeuttaa kuin vähentämällä henkilöstöä, supistamalla aukioloa tai mahdollisesti vaihtamalla sijaintia — nämä kaikki vaikuttavat lääkkeiden saavutettavuuteen. Kyse on vahvasti ihmisten samankaltaisista palveluista. Pienituloisille, vanhuksille, vammaisille ja niin poispäin on elintärkeää, että apteekki on lähellä, jotta niitä lääkkeitä voi saada kohtuullisten matkojen sisällä. Samaa aikaan hallitus on heikentämässä toimeentuloturvaa, siirtämässä näitä joitakin lääkkeitä, jotka aiemmin ovat olleet vain apteekista saatavissa, kaappoihin, ja näin vaikeuttaa edelleenkin pienituloisten ihmisten mahdollisuuksia selviytyä. Me tiedämme sen, että korvauksia ei saada toimeentulotukeen lasketuksi, jos esimerkiksi ummetuslääkkeet tai muut ovat saatavilla myöskin ruokakaupoista.

Jotenkin ihmistellen, miten juuri tämä oikeistohallitus tekee jälleen toimenpiteitä, joissa yrittämisen mahdollisuuksia vaikeutetaan monelta apteekkarilta. Sillä on vaikutusta varmasti myös ihmisten ostoskäyttäytymiseen.

Ennen kaikkea mietin, kuten useat asiantuntijat arvioivat, ettei näillä hallituksen esittämällä leikkauksilla lopulta tulisi odotettuja säästöjä julkiseen talouteen, vaan kustannukset siirtyisivät muualle terveydenhuoltoon, joka jo tällä hetkellä on hyvin kuormittunut.

Lisäksi on painokkaasti huomioitava, että esitys on edelleen mahdollisesti perustuslain vastainen. Kysymykseni kuuluu: miksi ihmeessä tälle asialle ei otettu lisää aikaa? Olisi irrotettu tämä budjettiesityksistä, tehty tämä niin kuin hyvään lainsäädäntöön kuuluu, käytetty perustuslakivaliokunnassa ja tehty korjaukset sen mukaisesti, ettei tässä asiassa olisi kyseenalaistamista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Suhonen.

19.48 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä niin sanotussa apteekkiuudistuksessa on todettu olevan kyllä paljon kielteisiä vaikutuksia, kuten edustaja Reijonen hyvin asiantuntevasti omassa puheenvuorossaan niitä esiin toi.

Sosiaalidemokraattien ja vasemmiston edustajien tekemässä vastalauseessa todetaan seuraavaa: ”Asiantuntija-arvioiden ja hallituksen esityksenkin mukaan esityksen ennakoituja vaikutuksia ovat sivuapteekkien lopettaminen, apteekkilupien hakematta jääminen, aukiolojen supistaminen ja farmaseuttisen henkilöstön vähentäminen, mikä heikentää lääkehoidon tukea ja yhteistyötä hyvinvointialueiden kanssa. Esityksen arvion mukaan apteekkipalvelut poistuvat joiltakin liikepaikoilta väliaikaisesti tai paikoin pysyvästi. Tämä saattaa alueesta riippuen heikentää lääkkeiden saatavuutta ja siten potilasturvallisuutta ja ainakin pidentää merkittävästi asiakkaitten matkaa lähimpään apteekkiin. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on arvioitu, että hallituksen esityksen seurauksena on hyvin todennäköistä, että useita sivuapteekkeja tullaan lopettamaan, mikä heikentää maanlaajuista

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

apteekkiverkostoa ja vaikuttaa erityisesti harvaan asuttujen seutujen palveluja heikentävästi. On myös hyvin mahdollista, että jatkossa auki laitettaviin apteekkilupiin ei saada hakijoita etenkin harvaan asutulla alueella. Muutos sivuapteekiksikaan ei välttämättä ole mahdollista, jolloin apteekkipalvelu loppuisi kokonaan. Joka tapauksessa apteekkeihin kohdistuvien leikkausten vuoksi edessä on todennäköisesti toimintojen supistuksia, mikä heikentää lääkkeitten saatavuutta.”

Todella, arvoisa rouva puhemies, olen huolissani siitä, mitä esimerkiksi edustaja Siposen aiemmin puheenvuorossaan mainitsema Pohjois-Savo tulee kokemaan tai Savo-Karjala ja Itä-Suomi yleensäkin. Laskin tuossa Fimean arviosta, että Savo-Karjalan alueella jopa reilu kymmenen apteekkia on uhan alla, että ne toiminnot voisivat siellä olla loppumassa, joten tämä esitys pitäisi hylätä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

19.50 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys apteekkitalouden uudistamisesta tosiaan sisältää samanaikaisesti merkittäviä muutoksia lääketaksaan, apteekkiverotukseen, sivuapteekkivähennykseen ja itsehoitolääkkeiden myyntiin. Tämä kokonaisuus vaikuttaa merkittävästi apteekkien kannattavuuteen, apteekkiverkoston rakenteeseen sekä lääkkeiden saatavuuteen ja lääkitysturvallisuuteen. Täällä ovat kollegat pitäneet tästä erittäin hyviä puheenvuoroja tässä edellä. On nostettu hyvin kattavasti esiin huolia tämän esityksen vaikutuksista.

Kattavalla apteekkiverkolla on keskeinen merkitys lääkkeiden yhdenvertaiselle saatavuudelle ja huoltovarmuudelle. Se turvaa lääkkeiden saatavuuden ja turvallisen jakelun sekä terveydenhuollon toimintakyvyn myös häiriötilanteissa — toki ensisijaista, että se turvaa sen ihan joka päivä näitä palveluita tarvitseville.

Vihreiden ryhmä on huolissaan siitä, miten tämä esitys vaikuttaa apteekkien talouteen ja kannattavuuteen ja näin koko apteekkiverkoston kattavuuteen Suomessa. Erityisesti uhan alla ovat pienet apteekit harvemmin asutuilla alueilla, kuten täällä on hyvin jo tuotu esiin.

Haluan itse vielä nostaa esiin itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamisen vaikutukset apteekkiverkkoon ja ennen kaikkea ihmisten turvallisuuteen. Farmasialiiton mukaan itsehoitolääkkeiden myynnin osittainen vapauttaminen ei tue rationaalisen lääkehoidon toteutumista ja se lisää riskiä tarpeettomaan käyttöön, väärinkäyttöön, aiheuttaa haittavaikutuksia ja sitten myös hoitoon ohjautumisen viivästymistä. Keskeinen ongelma tässä on se, että apteekkien ulkopuolisessa myynnissä farmaseuttien neuvontaa ei saa antaa. Kuten edustaja Reijonen täällä aiemmin hyvin kuvasi, niin farmaseuteilla ja apteekeilla on todella tärkeä rooli siinä, että nimenomaan myös neuvotaan ja annetaan sitä terveysneuvontaa. Itse en tätä itsehoitolääkkeiden myynnin vapauttamista kannata.

Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys ei riittävästi turvaa apteekkitalouden kestävyyttä ja maanlaajuista apteekkiverkostoa, eikä se sisällä riittäviä lääkitysturvallisuuden takeita, kun itsehoitolääkkeiden myyntikanava vapautetaan. Kun kyse on näin merkittävästä ja ihmisille jopa elintärkeisiin palveluihin vaikuttavasta esityksestä, olisi ensiarvoisen tärkeää, että asia käsitellään huolella ja vaikutukset arvioidaan huolella ja myös huomioidaan. Nyt täällä on esitetty tähän päätöksentekoprosessiin perusteltua kritiikkiä. Suorastaan kuulostaa vähän metsästyslain käsittelyltä sen osalta, halutaanko aidosti esimerkiksi perustuslakivaliokuntaa kuulla silloin, kun siihen nähdään tarvetta. Jaan kyllä huolen lain-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

säädännön periaatteiden rikkomisesta omien tarkoituksien saavuttamiseksi tämän Orpon hallituksen osalta.

Näillä perustein ja yhtyen tosiaan täällä monessa hyvässä puheenvuorossa esitettyyn kritiikkiin teen vihreiden vastalauseen numero 3 mukaiset hylkäys- ja lausumaesitykset. Nii- tä lausumia on tässä vastalauseessa kolme kappaletta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Holopainen.

19.53 Hanna Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Heti alkuun totean, että kannatan näi- tä edustaja Elon äskeisessä puheenvuorossa tekemiä esityksiä.

Tämä hallituksen esitys on todellakin herättänyt huolen apteekkiverkostosta. Tämän uu- distuksen yhteisvaikutukset aiheuttavat merkittävän riskin pienten apteekkien ja sivuap- teekkien toimintaedellytysten heikkenemisestä. Esimerkiksi hyvinvointialueiden näkökul- masta kattava apteekkiverkosto ja erityisesti sivuapteekit ovat lääkitysturvallisuuden ja neuvonnan kokonaisuuden kannalta välttämättömiä.

Apteekkiverkosto on jo nyt monissa kunnissa viimeinen lähipalvelu, kun hyvinvointi- alueet karsivat säästöpainetta terveysasemaverkkoa. Apteekkeja tulisi hyödyntää ny- kyistä laajemmin osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuutta erityisesti ma- talan kynnyksen palveluissa, kuten rokotuksissa ja hoidon tukipalveluissa. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että apteekit voivat turvallisesti ja kustannustehokkaasti täydentää ter- veydenhuoltoa muun muassa neuvonnassa, mittauksissa ja riskiryhmien palveluissa. Nyt kuitenkin tämän hallituksen esityksen kokonaisvaikutuksia tulisi arvioida myös tästä näkö- kulmasta, sillä apteekkiverkoston heikentäminen kaventaa mahdollisuuksia hyödyntää ap- teekkeja osana hyvinvointialueiden palveluketjuja.

Voisin tässä nyt vielä lukea nämä vihreitten vastalauseen lausumaehdotukset, joita edus- taja Elo tuossa edellä esitti ja joita itse kannatan. Lausumat kuuluvat näin:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa apteekkitalouden uudistuksen sekä lääketaksaan ja apteekkiveroon tehtyjen muutosten yhteisvaikutuksia apteekkiverkoston maantieteelliseen kattavuuteen, sivuapteekkien toimintaedellytyksiin ja lääkkeiden yhden- vertaiseen saatavuuteen erityisesti harvaan asutuilla alueilla.”

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa itsehoitolääkkeiden rajatun valikoi- man apteekkien ulkopuolisen myynnin vaikutuksia apteekkitalouteen, lääkeneuvonnan saatavuuteen, lääkitysturvallisuuteen, ihmisten terveyteen, lääkkeiden hintoihin ja lääke- hävikkiin sekä raportoi vaikutuksista eduskunnalle ennen kuin valikoimaa, myyntipaikko- ja tai myyntioikeuksia laajennetaan.”

Sekä myöskin: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto arvioi apteekkien roolin ja palveluvalikoiman laajentamista osana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää, erityisesti rokotus- ja muiden matalan kynnyksen terveyspalvelujen osalta, ja ryhtyy tarvit- taviin lainsäädännöllisiin, rahoituksellisiin ja toiminnallisiin toimenpiteisiin laajentamisen mahdollistamiseksi.”

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kalli.

19.56 Eeva Kalli kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsittelyssä olevat apteekkijärjes- telmän muutokset herättävät aivan aiheellisesti huolta uhaten vakavasti erityisesti pienten apteekkien toimintaedellytyksiä eri puolilla Suomea. Tämä on valitettavaa ja myös jok-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

seenkin yllättävää, sillä vielä hallitusohjelmassahan luvataan turvata maanlaajuinen apteekkiverkosto, mutta siis nämä nyt esitettävät muutokset veisivät kehitystä täysin päinvas-
taiseen suuntaan.

Kuten täällä monessa puheenvuorossa on aivan oikein todettu ja viitattu Lääkealan tur-
vallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean arvioihin, niin todellakin Fimean mukaan jopa noin
sata apteekkia voi ajautua näiden muutosten myötä kannattavuusrajan alapuolelle. Tämä
eittämättä merkitsee apteekkiverkon harvenemista ja lähipalvelujen heikentymistä. Erityi-
sen ongelmallinen on apteekkiveron progression merkittävä loiventaminen, joka kiristää
verotusta nimenomaan pienten apteekkien osalta. Muutokset tulevat lisäämään kannatta-
mattomien ja jopa tappiollisten apteekkien määrää, eikä yrittäjillä ole tosiasiallisia mahdol-
lisuuksia sopeutua tilanteeseen.

Apteekkiverkon harveneminen osuu arvatenkin kipeimmin juuri heihin, jotka apteekki-
palveluja eniten tarvitsevat: ikäihmisiin, monisairaisiin, pitkien etäisyyksien päässä asu-
viin, heihin, joilla ei esimerkiksi ole omaa autoa käytössään. Myös omassa kotimaakunnas-
sani Satakunnassa on useita apteekkeja ja sivuapteekkeja, joiden tulevaisuus on nyt vaka-
vasti uhattuna. Apteekit ovat olennainen osa suomalaista lähipalveluverkostoa ja tervey-
denhuollon kokonaisuutta. Kuten täällä hyvin on todettu, niin monella kylänraitilla tai mo-
nessa kaupunginosassa apteekki todella on yksi viimeisistä terveydenhuollon lähipalve-
luista, mikä korostaa apteekin merkitystä lähipalveluna entisestään. Siksikin on mahdoton
ymmärtää näin lyhytnäköisiä esityksiä, jotka uhkaavat vakavasti apteekkien toimintaedel-
lytyksiä.

Näiden esitysten sijaan olisi välttämätöntä tarkastella sitä, miten apteekit voisivat tule-
vaisuudessa palvella ihmisiä nykyistä laajemmin osana terveydenhuoltoa, esimerkiksi tii-
viimmässä yhteistyössä hyvinvointialueiden kanssa. Eli apteekkitaloutta ja apteekkijärjes-
telmää voidaan kyllä uudistaa, mutta sitä ei pidä tehdä lähipalveluiden kustannuksella. Sik-
si todella toivon, että mahdollisimman moni edustaja jakaa tämän näkemyksen ja toimii
huomisessa äänestyksessä tämän mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kari.

19.59 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Jälleen kerran hallituksen esityksessä lue-
kee, että kyse on uudistuksesta, ja pääsääntöisesti aina, kun lukee, että on kyse uudistuk-
sesta, niin se on jonkunlainen leikkaus tai heikennys. Täytyy varoa näitä uudistuksia eri-
tyisesti.

Mutta haluan tästä apteekkialasta edustaja Siposen hyvän puheenvuoron jälkeen jakaa
myös tämän tuskan, että kyse ei ole pelkästään haja-asutusalueista tai harva-alueista vaan
myös kaupunkiseuduista. Fimean mukaan yli 130 apteekkia vähenee tästä suomalaisesta
verkostosta, myös maaseudulla: myös meiltä kaupunkilaisilta, meiltä mökkeilijöiltä, ap-
teekkipalvelut katoavat kesäajalla yhä kauemmas. Tässä on hyvin tuotu esiin apteekkipal-
veluita peruspalveluiden näkökulmasta, kuinka tärkeitä palveluita ne ovat itse kullekin,
meille, jotka apteekissa asioimme omankin terveytemme takia.

Haluan vaan tämän huolen tuoda esiin ikään kuin myös kaupunkilaisen näkökulmasta.
En käy toistamaan hyviä puheenvuoroja, joita täällä on käytetty. Jaan niistä valtaosan. —
Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Väyrynen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

20.00 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa puhemies! Tämä lakiesitys kaiken kaikkiaan oli hyvin monimutkainen, monisäikeinen. Täällä puhutaan kannattamattomista ja laskennallisesti tappiollisista, on osakeyhtiötoimintaa ja on toiminimitoimintaa. En muista ihan varmasti, mutta olisiko ollut seitsemän tai kahdeksan vastinetta, mitä hankittiin STM:ltä eri vaiheissa. Minä toivon, että tässä ei tule semmoista käsitystä tästä prosessista, että tämä jotenkin juostiin tai hätäiltiin läpi. Kyllä tässä tosissaan on töitä tehty, ja on ollut ylimääräisiä istuntoja, on haettu lausuntoja.

Tässä oikeastaan ihan ensimmäisenä pyysin puheenvuoron, kun minulle pikkuisen jäi epäselväksi edustaja Siposen puheenvuorosta, että kummin päin tässä viitattiin näitten perustuslakiasiantuntijoiden tasapainoon. Se 21 oli nimenomaan jatkamisen puolesta, niin kuin Suna Kymäläinen hyvin avasi, mutta ymmärrän, mistä tämä keskustelu lähtee. Tämä perustuslakivaliokunta-asiakin oli hyvin monimutkainen kokonaisuus, mutta kyllä näitä todella huolella käytiin läpi.

Toinen asia on nimenomaan tästä tappiollinen versus kannattamaton: Siinä puhuttiin näistä 0—100 000 euroa tulosta tekevista apteekeista. Edustaja Berg taisi oikeastaan aika yksiviivaisesti ilmoittaa, että nämä ovat semmoisia, mistä apteekkarille ei jää maksettavaa palkkaa itselleen. Sekään ei ollut ihan niin. Siis on valiokunnan lausunnossakin, että ei jää palkkaa tai se on alle proviisorin palkan ja riippuen vähän lainarasitteesta. Sekin on tällainen monimuotoinen, jälleen yksi sekoittava tekijä, mutta se 0—100 000 ei tarkoita automaattisesti sitä, että se apteekkari ei pystyisi maksamaan itselleen palkkaa. Sen verran tarkennan.

Sitten muutamia tällaisia ihan yksiselitteisen positiivisia asioita täältä: Mielestäni tässä heti valiokunnan mietinnön alkupuolella on selkeästi sanottu, niin kuin kuuluukin, että valiokunta toteaa, että apteekit ovat olennainen osa terveydenhuoltoa ja ne tuovat merkittävää lisäarvoa yhteiskunnalle. Apteekeista saatava farmaseuttinen neuvonta hillitsee tarvetta muille sosiaali- ja terveydenhuollon palveluille ja siten kustannuksia muualla sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tämä on minun mielestä hirveän hyvä huomio, ja me sillä tavallaan naulataan se, että apteekit ovat osa meidän sotejärjestelmää. Meidän täytyy jatkossakin tätä lainsäädäntöä katsoa sillä silmällä.

Toinen, mistä olen kovastikin henkilökohtaisesti tyytyväinen, on se, että saatiin sinne lisäys liittyen näihin itsehoitolääkkeisiin. Täällä on selkeä valiokunnan linjaus, että valiokunnan näkemyksen mukaan valikoiman laajentamisesta on syytä pidättäytyä myös jatkossa. Se on minun mielestäni selkeä kannanotto, mihin kannattaa jatkossakin palata, koska siellä on nämä tietyt ongelmat — toki lääketurvallisuus, mutta sitten se, mitä tästä närästyslääkkeestä on pyöritelty, niin se kaikki ei ole itse siitä lääkkeestä vaan siitä vaivasta, mikä siellä taustalla on. Nämä asiat pitää huomioida.

Kaiken kaikkiaan erittäin monimutkainen kokonaisuus, ja saatiin se valiokunnasta läpi. Itse olen tyytyväinen tähän, ja toivon, että menee huomenna läpi, mutta ymmärrän tämän keskustelun, mitä tämän ympärillä käydään. Ei ole ihan yksinkertainen asia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

20.03 Hanna Laine-Nousimaa sd: Arvoisa herra puhemies! Täydennän edellistä esitystäni niin, että esitämme hyväksyttäväksi vastalauseen 1 mukaiset viisi lausumaa aiemmin kertamani neljän sijasta. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen, olkaa hyvä.

20.04 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa puhemies! Kannatan tätä edustaja Laine-Nousimaan tekemää esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

20.04 Markku Siponen kesk: Arvoisa herra puhemies! Ajattelin, että käytän lyhyen puheenvuoron, mutta jos sattuu venähtämään, niin tulin kuitenkin varmuuden vuoksi tänne pönttöön suoraan.

Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäisessä puheenvuorossani oli tarkoitus kannattaa edustaja Mattilan tekemiä esityksiä vastalauseessa, vastalause 2:sta, jossa esitetään hylättäväksi tämä lakiesitys, ja siihen liittyen lausumia, joten teen sen nyt.

Mutta sitten, arvoisa puhemies, muutamia kommentteja aluksi. Tässä edustaja Väyrynen puhui näistä itsehoitolääkkeistä, joita siirretään kauppoihin. Itselläni on samanlainen käsitys, että ne itsessään eivät ole välttämättä vaarallisia niille asiakkaille, mutta käsittääkseni nimenomaan näissäkin on riski niistä yhteisvaikutuksista muihin, jo olemassa oleviin lääkityksiin. Siihen liittyen olen hieman huolissani.

Todellakin toin siinä ensimmäisessä puheenvuorossani ehkä epäselvästi esille nimenomaan nämä asiantuntijoitteen lausunnot. Nämä valtio-opin asiantuntijoitteen lausunnot menivät 2—1, mutta halusin tuoda esille sen, että niin kuin edustaja Väyrynenkin muistaa, valiokunnasta samassa yhteydessä tuotiin esille muiden asiantuntijoiden, professoreitten, lausunnot, ja siellä oli ulkomuistista professori Hämeen-Anttila, farmasian professori. Hänellä oli myöskin samanlainen kriittinen käsitys perustuslakivaliokunnan näkemyksestä tai sen saamisesta ja siitä esityksestä, ja lisäksi professori Ossa. Eli nämä tulivat siihen Viljasen lisäksi vielä, jotka toivat siihen sitä näkemystä, että on mahdollinen epävarmuus myöskin tästä perustuslaillisuudesta.

Sitten edustaja Väyrynen toi tämän esille, ja olen samaa mieltä, että sinällään tässä lakiehdotuksessa on aikaa käytetty tämän vientiin eikä siinä mielessä ole muuten hätäilty, mutta tässä viime vaiheessa, niin kuin hyvin tiedämme, ketkä valiokunnassa olimme, että kyllähän perustuslakivaliokunnasta kun tuli tämä ponsi, niin sen jälkeen ei ollut enää liikaa aikaa hukattavaksi. Tässä viime vaiheessa, kun käytiin pohdintaa siitä, käytetäänkö uudelleen perustuslakivaliokunnassa vai ei, niin kyllä siinä ehkä tuli jo semmoista kiireen tuntua tai heräsi semmoinen epäily, että onko tässä nyt sitten yksi peruste se, että halutaan kiireellä saada tänne saliin ennen joulua eikä haluta enää käyttää perustuslakivaliokunnassa tätä esitystä.

Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä siitä, että tässä lakiesityksessä on myöskin hyviä elementtejä. Hallitus muun muassa ehdottaa sitä, että näitten lääkkeitten toimittamista selkeytetään siten, että lääkemääräystä voidaan soveltaa eri pakkauskokojen saatavuus ja määrä huomioiden, ja apteekeille ehdotetaan annettavan myös oikeus poiketa lääkemääräyksestä ja korjata lääkemääräyksessä oleva ilmeinen virhe. Samoin laskentaperuste muuttuu liikevaihdosta myyntikatteisiin. Nämä ovat hyviä uudistuksia, mutta eivät nämä kyllä tästä lakiesityksestä ja ehdotuksesta hyvää tee, vaikka siinä myöskin hyviä elementtejä on.

Arvoisa puhemies! Edelleen painotan näitä yhteisvaikutuksia, mitä näillä useilla yhtäaikaisilla muutoksilla on. Haluan tuoda myöskin sen avoimesti esille, että kyllä, näitä muu-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

toksia on tehty myöskin jo edellisellä hallituskaudella apteekkitalouteen, ja ehkä tässä just piilee se ongelma, että niidenkään vaikutuksista ei vielä kaikkia ole tiedossa ja tehdään jo uusia vaikutuksia. On tämä lääketaksan leikkaus, on apteekkiveron muutos ja sitten nämä itsehoitolääkkeet tässä keskeisimpinä. Näistä tulee yhteisvaikutukset, ja niitä ennen on jo tehty uudistuksia, mitkä vaikuttavat apteekkitalouteen. No, keskustan mielestä tärkeimmät muutostarpeet tähän esitykseen olisivat olleet se lääketaksaleikkauksen kohtuullistaminen, se nollaveroluokan nostaminen sinne 300 000:een, ja sitten niiden veroportaiden lisääminen sinne apteekkitalouteen. Nämä ovat verotuksen puolelta ne suurimmat muutostarpeet.

Arvoisa puhemies! Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus Fimean mukaan nyt esitetyillä muutoksilla tulee olemaan välillisiä vaikutuksia myös muihin terveydenhuollon kustannuksiin, mikäli suljetaan apteekkeja. Siis voi olla muita vaikutuksia myös terveydenhuollon kustannuksiin, mikäli apteekkeja suljetaan. Tämä liittyy siihen, että monilla paikkakunnilla on viimeisiä terveydenhuollon lähipalveluja, ja ikäihmiset kuitenkin käyttävät paljon näitä apteekkipalveluja ja muutkin lääkkeitä paljon käyttävät ihmiset. Meidän mielestämme tietysti on äärettömän tärkeää edelleen, että ne apteekkipalvelut saataisiin säilytettyä lähipalveluna koko Suomessa, ja nimenomaan se, että sen sijaan, että lähdetään harventamaan apteekkiverkkoa, pyrittäisiin niistä apteekeista ottamaan enemmän irti, tuottamaan siellä enemmän palveluja ja sitä kautta tukemaan meidän perusterveydenhuollon palveluita, jotka monesti ovat tänä päivänä pitkillä etäisyyksillä.

Arvoisa puhemies! Tähän loppuun vielä haluan todeta sen, että keskusta on jättänyt oman vastalauseensa ja esittää tämän lain hylkäämistä, mutta kun pahoin pelkään, että tässä ennen viimeistä äänestystä ei riittävästi tukea saada tämän lain hylkäämiselle, niin toki mekin edellytämme lausumaehdotuksessamme, että valtioneuvosto seuraa näitä vaikutuksia apteekkien kannattavuuteen ja tuo tarvittaessa viivyttelämättä eduskunnalle lakiehdotukset, joilla varmistetaan apteekkipalveluitten saatavuus koko Suomessa, samoin kuin myöskin edellytämme sitä, että näitten itsehoitolääkkeitten myyntikanavien laajentamisen vaikutuksia lääketeitten myyntimääriin ja näistä lääkkeistä aiheutuvien raportoitujen yhteisvaikutusten ilmenemiseen seurataan, ja odotamme, että niihin reagoidaan sitten viivytyksettä, jos ongelmia ilmenee, ja tuodaan tänne eduskuntaan sitten uudet esitykset, joilla tämän lakiesityksen mahdollisia virheitä ja siitä koituvia ongelmia tullaan korjaamaan. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kymäläinen, olkaa hyvä.

20.11 Suna Kymäläinen sd: Herra puhemies! Aloitan ehkä kommentoimalla edustaja Väyrysen puheenvuoroa. On aivan totta ja yhdyn siihen, että valiokunta on käsitellyt pitkään tätä apteekkilakia. Tästä kiireellisyydestä tai kiirehtimisestä voidaan tehdä kahdenlaisia johtopäätöksiä.

Ensinnäkin jo se, että sosiaali- ja terveysministeriöltä on jouduttu kysymään kerta toisensa jälkeen uusia vastineita — valiokunta on joutunut tekemään kerta toisensa jälkeen uusia muutoksia — kertoo mielestäni luvattoman huonosta lainvalmistelusta. On kohtuutonta, että valiokunnalta edellytetään sellaista työtä, joka oikeasti kuuluisi ministeriön työpöydille. Sen takia ehkä alun alkaenkin tämän lain osalta olisi ollut järkevää listata ne ongelmakohdat, joita asiantuntijakuulemisissa heti alusta lähti hyvin esille tulemaan, ja palauttaa tämä ministeriön valmisteluun, ja sitten kun tämä olisi ollut myös vaikutusarvioil-

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

taan hyvin huomioitui ja myöskin perustuslain toteutumisen osalta varmistettu, niin vasta siinä vaiheessa olisi tuotu tämä esitys sitten valiokunnalle. Sen vuoksi mielestäni tämän apteekkilain osalta kiirehdittiin. Siitä kertoo erityisesti se, että äänestetään perustuslakivaliokuntaan lähettamisestä, joka — toistan, kuten ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin — on poikkeuksellista eduskunnassa. On 15. vuosi, jonka saan täällä olla edustamassa, ja tällaisiin tilanteisiin en ole kyllä onnekseni törmännyt täällä aiemmin.

Tämänkin lain osalta on tyypillistä, tällä hallituskaudella oikeastaan leimallistakin, että räiskitään menemään huomioimatta suurta kokonaisuutta. Tämänkin lain osalta on vakavia vaikutusarviointipuutteita. Näistä toteaisin ehkä yhden, mistä olen erityisen huolestunut ja joka asiantuntijakuulemisissa tuli esille, eli tässä hallituksen esityksessä ei ole arvioitu sitä, minkälaisia vaikutuksia uudistuksella on sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuuteen ja hyvinvointialueiden toimintaan. Apteekkiverkosto on merkittävä yhteistyökumppani hyvinvointialueilla, ja siksi tämän kokonaisarvion tekeminen olisi äärimmäisen tärkeää.

Jotenkin itse, kun olen myös Ekhvan eli Etelä-Karjalan hyvinvointialueen hallituksen puheenjohtaja, olen tunnoiltani tällä hetkellä herkistynyt, koska alirahoituksen vuoksi olemme joutuneet irtisanomaan satoja ihmisiä. Tämä joululahja ei ole mieluinen näille yksilöille, jotka menettävät työnsä, tai koko alueelle ylipäätänsäkään, puhumattakaan ihmisille, jotka palveluita tarvitsevat ja jotka näiden irtisanomisten vaikutuksesta todennäköisesti joutuvat nyt sitten pidempään hoitoonpääsyä odottamaan. Tuntuu jotenkin siltä, että miten ihmeessä tämä hallitus kaikilla mahdollisilla keinoilla pyrkii vaikeuttamaan hyvinvointialueiden onnistumisen mahdollisuuksia.

Sitten seuraavaksi totean, että toinen vakava puute, jonka vaikutusarvioita ei ole huomioitu, on kokonaisturvallisuuden ja varautumisen näkökulma. Lääkehuollosta huolehtiminen on kyllä äärimmäisen tärkeää, ja sen vuoksi olen huolissani, että tässä maailmanajassa otetaan tällainen riski. Useat valiokunnan kuulemat asiantuntijat esittivät vakavan huolen apteekkipalveluiden heikkenemisen riskeistä. Esimerkiksi Fimea on todennut lausunnoissaan, että lääkkeiden alueellinen huoltovarmuus eli apteekkien varastointivelvoite sekä apteekkipalveluiden yhdenvertaisuus uhkaavat vaarantua tällä lainsäädännöllä, varsinkin jos ja kun apteekki joutuu lopettamaan toimintansa. Näin kävisi etenkin tilanteissa, joissa kyseessä on seudun ainoa apteekki ja asiakkaiden asiointimatka voisi pidentyä jopa kymmenillä kilometreillä. Fimean mukaan pahimmillaan tilanne voi johtaa siihen, että valtio joutuu erinäisin tukitoimin turvaamaan apteekkipalveluita osassa maata.

On jotenkin käsittämätöntä, että tällä esityksellä, jolla tavoitellaan säästöjä ja josta asiantuntijakuulemisissa on kuitenkin tullut selväksi, että niitä säästöjä ei tämän myötä niin tule toteutumaankaan, päinvastoin saatetaan aiheuttaa tilanne, josta tulee säästöjen sijaan lisäkustannuksia. Tämäkin on asia, minkä takia — kuten alussa aloitin — perustan väitteeni sille, että tässä loppuvaiheessa tämän asian osalta valiokunnassa kiirehdittiin turhaan. Tämä olisi pitänyt siirtää heti ensi vuoden alkuun ja tehdä rauhassa niin, ettei tehdä hätiköityjä virheitä ja ettei valiokunnan jäsenten tarvitse ottaa harteilleen perustuslain edellytysten täyttymisestä vastuuta.

Kannatan edustaja Laine-Nousimaan uusimaa esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Siponen, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 129/2025 rd

20.18 **Markku Siponen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ensiksi kiitän edustaja Kymäläistä, että nostitte vielä myöskin tänä iltana tämän huoltovarmuusnäkökulman tähän keskusteluun mukaan. Se on todellakin ollut myöskin tuolla valiokuntakäsittelyn aikana esillä, eikä sitäkään todellakaan tänä maailmanaikana pysty väheksymään tämänkään teeman yhteydessä.

Arvoisa puhemies! Toinen edustaja, jonka puheenvuoroa haluan kiittää, on edustaja Reijonen, joka käytti täällä aiemmin erittäin hyvän puheenvuoron ja farmaseuttina tuntee hyvin tämän alan ja sen, mitä ja millaisia ongelmia tämä lakiesitys tulee apteekeille aiheuttamaan. Haluan häntä kiittää siitä. Hän myöskin puheenvuorossaan toi esille sitä, kuinka paljon myöskin hallituspuolueitten sisällä ja edustajilla on vastustusta tätä lakiesitystä kohtaan, ja jäin vain sitä sitten pohtimaan, miksi tätä esitystä ollaan kuitenkin viemässä ilmeisesti maaliin vielä äänestyksen jälkeenkin, jos siellä hallituksen sisälläkin on niin paljon tähän vastustusta. Hän toi monia hyviä näkökulmia esille, samoja, mitä tässä illan aikana on käyty esittelemässä. Se vain jää tähän loppuun vielä pohdituttamaan, ketkä tätä muutosta ajavat niin kuin käärmettä pyssyyn, jos vastustustakin kuitenkin löytyy niin kovasti kuin tänään on kuultu. — Kiitoksia.

Riksdagen avslutade debatten och avbröt behandlingen av ärendet.